

ТМГ. XXXVII	Бр. 2	Стр. 843-856	Ниш	април - јун	2013.
-------------	-------	--------------	-----	-------------	-------

UDK 378-057.875:[796+32

Originalan naučni rad

Primljeno: 29. 12. 2012.

Odobreno za štampu: 04. 06. 2013.

Stanković Veroljub
Univerzitet u Prištini
Fakultet za sport i
fizičko vaspitanje
Leposavić
Bazić Jovan
Univerzitet u Prištini
Učiteljski fakultet
Leposavić

STUDENTI, SPORT I POLITIKA

Apstrakt

U složenom procesu političke socijalizacije, interesovanje za sport se stiče, razvija i menja pod uticajem mnogih agenasa, među kojima su najznačajniji: porodica, grupe vršnjaka, različite sportske organizacije i savezi, veliki sportski događaji, neposredno iskustvo itd. Cilj istraživanja je bio da se utvrde kvantitativne i kvalitativne razlike u stavovima studenata o odnosu politike i sporta. Uzorak je činilo 169 ispitanika (70 muškaraca i 99 devojaka), uzrasta 19–20 godina. Stavovi studenata prema uticaju politike na sport prikupljeni su pomoću anketnog lista zasnovanog na Lyckert-ovoj skali procene. Upitnik je sadržao 13 ajtema kojima je procenjivan stav studenata prema: uticaju politike na sport, ulozi političara u sportskim organizacijama i odnosu sportista prema politici. Dobijeni podaci su obrađeni pomoću neparametrijske statistike a nakon standardizacije rezultata razlike između grupa ispitanika su uzračunate pomoću kanoničke diskriminativne analize. Rezultati istraživanja su pokazali da postoje statistički značajne razlike u stavovima studenata sportista i studenata nespportista u percipiranju odnosa politike i sporta. Najveći generator razlika između ovih grupa studenata su njihovi stavovi prema veličini uticaja politike na sport, motivima političara za rad u sportskim organizacijama, uticaju političkih stranaka na sredstva informisanja i članstvu zaslužnih sportista u političkim strankama.

Ključne reči: politika, sport, stavovi, sportisti i nespportisti, razlike

STUDENTS, SPORT AND POLITICS

Abstract

In the complex process of political socialization, interest in sport is achieved, developed, and altered under the influence of many agents, the most significant of which are: one's family, peer groups, different sports organizations and associations, large sporting events, direct experience, and so on. The aim of this research was to determine the quantitative and qualitative differences between students in terms of the relationship between politics and sport. The sample consisted of 169 participants (70 males and 99 females), ages 19-20. The attitudes of the students towards the influence of politics on sport were collected by means of a questionnaire based on a Likert scale. The questionnaire consisted of 13 items that were used to evaluate the attitude of students towards: the influence of politics on sport; the role of politicians in sports organizations; and the relationship of athletes towards politics. The obtained data were processed using a nonparametric statistical procedure and following the standardization of the results and the differences between the groups of participants were calculated using a canonical discriminant analysis. The results of the research indicate that there are statistically significant differences in the attitudes of athlete students and non-athlete students in their perceptions of the relationship between politics and sport. The greatest generator of the differences between these groups of students are their attitudes towards the extent of the influence of politics on sport, the motives of the politicians to work in sports organizations, the influence of political parties on the media, and the membership of eminent athletes in political parties.

Key Words: Politics, Sport, Attitudes, Athletes and Non-Athletes, Differences

UVOD

U savremenom društvu politika je izražena u svim oblastima društvenog života, pa i u sportu. S druge strane, ni sport nije apolitičan, on je u velikoj meri ideologizovan i prisutan u politici kroz različite oblike i sadržaje njegovog ispoljavanja. Zato je odnos između politike i sporta, kao dva kompleksna i višeznačna fenomena, vrlo složen i višedimenzionalan. Rasprave o odnosu politike i sporta, kao i naučna istraživanja o ovom odnosu, nastaju od šezdesetih godina XX veka i sve su više izražene u javnosti (Kusteci & Maksmuti, 2011, str. 150–153). One se uglavnom

„odvijaju u rasponu između dva stanovišta: prvog, po kojem sport izražava društvene i političke odnose (...) i predstavlja sredstvo politike pomoću kojeg se uobličavaju određene vrednosti; druga koncepcija sport smatra 'apolitičnim' i u principu, on treba da stoji izvan politike“ (Koković, 2010, str. 141).

U razumevanju odnosa između politike i sporta, neophodno je poći najpre od njihovog kategorijalnog određenja i društvene uloge.

Politika je, u suštini, proces usmeravanja ljudske delatnosti u pravcu ostvarivanja određenih interesa i ciljeva u raznim sferama društvenog života – u ekonomiji, obrazovanju, kulturi, zdravstvu, sportu itd. Dakle politika je upravljanje javnim poslovima, prvenstveno pomoću državne vlasti. Zato je organizacija i delovanje državne vlasti, kao i borba za uticaj na nju, suština politike i osnovni sadržaj političkog života u društvu (Habermas, 1982, str. 2–18). Uloga politike u društvu je regulisanje zajedničkog života ljudi i upravljanje društvenim poslovima putem donošenja i izvršenja odluka u zajednici o svim pitanjima koja se tiču njenog opstanka, funkcionisanja i razvoja (Базић & Пешић, 2012, str. 302). U savremenom društvu politika je naglo ojačala i preuzela mnogobrojne društvene funkcije. Ona je oblikovala društvene delatnosti prema potrebama i interesima određenih društvenih grupa i zajednica (Dahl, 1989, str. 220). Tako je u domenu politike i sport, kao izuzetno važna delatnost koju treba urediti prema društvenim potrebama, ali i kao oblast u koju treba neprestano ugrađivati društvene vrednosti i poželjne političke obrasce.

Sport je veoma značajan fenomen koji se može izučavati sa različitim aspektata, ali se oni, uglavnom, mogu svesti na dva teorijsko-metodološka pristupa: prvi je fizikalno-motorički, gde se sport definiše i proučava u granicama mehaničkih aspekata čovekovog kretanja i njegove anatomije; i drugi, gde se sport definiše kao fenomen koji je određen prevashodno društvenim činocima i posledicama koje proističu iz bavljenja sportom (Kustec & Maksmuti, 2011, str. 148). Zato se, ovom prilikom, naročita pažnja usmerava na drugi aspekt, jer iz njega proističe odnos između politike i sporta, koji se može dijalektički posmatrati kao: 1) uticaj politike na sport i 2) uticaj sporta na politiku.

Uticaj politike na sport je najizraženiji u odnosu između države i sporta, koji se vrši kroz proces definisanja i usmeravanja politike u sportu radi ostvarivanja određenih društvenih interesa i ciljeva u ovoj oblasti. Ideje i koncepti takve politike su promenljivi, kako zbog promene društvenih potreba i ciljeva, tako i zbog promene vlasti. Svaka nova vlast nosi sa sobom određeni ideološki koncept razumevanja društvenih potreba, interesa i viđenja političkih ciljeva u državi koje ona nastoji da ostvari. Njihovo ostvarivanje država obezbeđuje različitim mehanizmima: a) normativnim aktima – od ustava i zakona, pa sve do statuta sportskih društava i klubova; b) finansiranjem sporta i obezbeđivanjem prostornih, materijalnih, tehničkih i drugih uslova za njegovo funkcionisanje i v) neposrednim angažovanjem političara u sportu, najčešće u sportskim savezima i upravnim odborima klubova. Pored države, uticaj na sport ostvaruju, ili pokušavaju da ostvare, različite organizacije i asocijacije, uključujući i međunarodne, osobito: političke stranke, nevladine organizacije i interesne grupe, privredni subjekti, lokalne zajednice i masovni mediji.

Uticaj sporta na politiku je izražen kroz učešće u izgradnji političke kohezije određene društvene zajednice (države), i u procesu socijalizacije, naročito u periodu formiranja političke svesti kod dece (Thomas, 2003, str. 155). Politička kohezija je ključno pitanje svih oblika političke organizacije, a od nje najneposrednije zavisi snaga i čvrstina političke lojalnosti, osobito prema državi i naciji. To je naročito izraženo u totalitarnim režimima gde sport predstavlja mobilizacijsku silu i sastavni deo ideološke strukture (Girginov, 2004, str. 25). Sport veoma značajno podstiče patriotsko raspoloženje i utiče na jačanje političke kohezije kroz različite oblike i sadržaje, kao što su: a) uspesi sportista na međunarodnim takmičenjima, naročito u vrhunskom sportu, kao i propratne manifestacije koje se tim povodom organizuju (čestitke najviših predstavnika državne vlasti i njihov prijem sportista, javno proslavljanje uspeha, velika pažnja u medijima i sl); b) sportska prvenstva i takmičenja na državnom nivou uz povezivanje sportskih klubova i navijača; v) različite sportske parade i ceremonije, gde intoniranje i pevanje državne himne zauzima centralno mesto; g) javno obraćanje sportista i njihove poruke u medijima i d) neposredno angažovanje sportista u politici (u političkim strankama i njihovo postavljenje na zapažene funkcije u državnim organima), gde oni svojim autoritetom i ličnim uspehom učvršćuju legitimitet vlasti, podstiču patriotizam i opominju na nacionalno jedinstvo. Cilj istraživanja je da se utvrde stavovi studenata sportista i nesportista o uticaju politike na sport radi formiranja što tačnijih procedura za dijagnostikovanje njihove povezanosti, sprovođenje i kontrolu sporta na univerzitetu kao i procedura za efikasno praćenje povezanosti politike i sporta. To znači da, na osnovu stavova studenata o vezi politike i sporta, imamo mogućnost da preduzmemo adekvatne izmene organizacije sporta i usmerimo studente ka pozitivnom pravcu.

METODE

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika činilo je 169 ispitanika (70 muškaraca i 99 devojaka), uzrasta 19–20 godina, studenata Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje, Učiteljskog fakulteta, Medicinskog fakulteta i Fakulteta umetnosti, podeljenih u dve distinktno grupe – aktivni sportisti i nesportisti. Stavovi studenata prema uticaju politike na sport prikupljeni su pomoću anketnog lista zasnovanog na Lyckert-ovoj skali procene.

Uzorak varijabli

Upitnik je sadržao 13 ajtema kojima je procenjivan stav studenata prema uticaju politike na sport, ulozi političara u sportskim organizacijama i odnosu sportista prema politici. Upitnik je sadržao

sledeće tvrdnje: 1. Politika ima veliki uticaj na sport; 2. Sport ima veliki uticaj na politiku; 3. Promocija političkog sistema se ostvaruje kroz sport; 4. Sport je idealno sredstvo za vršenje političkog pritiska; 5. Moral političara u sportskim organizacijama je vrlo visok; 6. Motiv političara za rad u sportskim organizacijama je njihov lični interes; 7. Motiv političara za rad u sportskim organizacijama je interes njihovih političkih stranaka; 8. Nivo stručnog rada političara u sportu je vrlo visok; 9. Zaslužni sportisti treba da budu članovi političkih stranaka; 10. Uspeh vrhunskih sportista se koristi za ličnu promociju političara i političkih stranaka; 11. Zahvaljujući i političarima koji rade u sportu, sport je „ponos“ Srbije; 12. Političke partije i političari ne vode dovoljno računa o zdravlju i fizičkim sposobnostima dece i omladine već samo o svojim interesima; 13. Sredstva informisanja koja pišu o dešavanjima u sportu su pod velikim uticajem političara na vlasti.

Metode obrade podataka

Dobijeni podaci su obrađeni pomoću neparametrijske statistike a nakon standardizacije rezultata razlike između grupa ispitanika su izračunate pomoću kanoničke diskriminativne analize.

REZULTATI RADA

Primenom izloženih metoda za obradu podataka dobijeni su rezultati koji su pružili informacije o zadržavanju ili odbacivanju postavljene hipoteze. Redosled izlaganja dobijenih rezultata je jedan logičan sled koji sadrži prezentovanje rezultata obrade u manifestnom i latentnom prostoru. Rezultati svih obrada su prikazani tabelarno, i daju uvid u strukturu odgovora na postojeće tvrdnje kao i uvid u strukturne razlike o uticaju politike na sport studenata u odnosu na sportsku aktivnost.

U ovom radu nisu prezentovani svi rezultati koji su dobijeni u toku obrade. Izvršena je selekcija, koja je pružila bitne numeričke informacije neophodne za razumevanje interpretacije rezultata. Obrada podataka u manifestnom prostoru je prezentovana kroz tabele za kontigenciju i u radu su date samo one tabele kod kojih su u postupku utvrđivanja razlika u stavovima između analiziranih grupa studenata dobijene statistički značajne razlike.

*Tabela 1. Kontigencijska tabela ajtema
„Politika ima veliki uticaj na sport“
Table 1. Contingency tables of item
“Politics has a great influence on sport”*

		potpuno tačno	uglavnom tačno	nisam siguran	uglavnom netačno	potpuno netačno
aktivni sportisti	f (%)	46 (65.7%)	19 (27.1%)	3 (4.3%)	2 (2.9%)	0 (.0%)
nesportisti	f (%)	35 (35.4%)	33 (33.3%)	19 (19.2%)	5 (5.1%)	7 (7.1%)

Chi-Square Tests			Nominal by Nominal		
Value	df	Sig.	Value	Sig.	
Chi-Square	20.82	4	.00	Cramer's V	.35 .00

*Tabela 2. Kontigencijska tabela ajtema
„Sport ima veliki uticaj na politiku“
Table 2. Contingency tables of item
“Sport has a great influence on politics”*

		potpuno tačno	uglavnom tačno	nisam siguran	uglavnom netačno	potpuno netačno
aktivni sportisti	f (%)	7 (10.0%)	22 (31.4%)	14 (20.0%)	18 (25.7%)	9 (12.9%)
nesportisti	f (%)	6 (6.1%)	25 (25.3%)	38 (38.4%)	13 (13.1%)	17 (17.2%)

Chi-Square Tests			Nominal by Nominal		
Value	df	Sig.	Value	Sig.	
Chi-Square	9.92	4	.04	Cramer's V	.24 .04

Tabela 3. Kontigencijska tabela ajtema „Motiv političara za rad u sportskim organizacijama je njihov lični interes“

Table 3. Contingency tables of item “The motive of politicians for working in sports organizations is their own personal interest”

		potpuno tačno	uglavnom tačno	nisam siguran	uglavnom netačno	potpuno netačno
aktivni sportisti	f (%)	48 (68.6%)	15 (21.4%)	4 (5.7%)	3 (4.3%)	4 (5.7%)
nesportisti	f (%)	41 (41.4%)	39 (39.4%)	17 (17.2%)	2 (2.0%)	3 (3.0%)

Chi-Square Tests			Nominal by Nominal		
	Value	df	Sig.	Value	Sig.
Chi-Square	14.92	3	.00	Cramer's V	.29 .00

Tabela 4. Kontigencijska tabela ajtema

„Nivo stručnog rada političara u sportu je vrlo visok“

Table 4. Contingency tables of item

“The level of professional work of politicians in sport is very high”

		potpuno tačno	uglavnom tačno	nisam siguran	uglavnom netačno	potpuno netačno
aktivni sportisti	f (%)	12 (17.1%)	16 (22.9%)	18 (25.7%)	5 (7.1%)	19 (27.1%)
nesportisti	f (%)	11 (11.1%)	21 (21.2%)	45 (45.5%)	12 (12.1%)	10 (10.1%)

Chi-Square Tests			Nominal by Nominal		
	Value	df	Sig.	Value	Sig.
Chi-Square	13.38	4	.01	Cramer's V	.28 .01

*Tabela 5. Kontigencijska tabela ajtema
„Zaslužni sportist itreba da budu članovi političkih stranaka“
Table 5. Contingency tables of item
“Eminent athletes should be members of political parties”*

		potpuno tačno	uglavnom tačno	nisam siguran	uglavnom netačno	potpuno netačno
aktivni sportisti	f (%)	5 (7.1%)	8 (11.4%)	13 (18.6%)	7 (10.0%)	37 (52.9%)
nesportisti	f (%)	13 (13.1%)	13 (13.1%)	18 (18.2%)	30 (30.3%)	25 (25.3%)

Chi-Square Tests			Nominal by Nominal		
	Value	df	Sig.	Value	Sig.
Chi-Square	17.71	4	.00	Cramer's V	.32 .00

Tabela 6. Kontigencijska tabela ajtema „Političke partije i političari ne vode dovoljno računa o zdravlju i fizičkim sposobnostima dece i omladine već samo o svojim interesima“

Table 6. Contingency tables of item “Political parties and politicians do not pay enough attention to the health and physical abilities of children and the young but only to their own interests”

		potpuno tačno	uglavnom tačno	nisam siguran	uglavnom netačno	potpuno netačno
aktivni sportisti	f (%)	40 (57.1%)	16 (22.9%)	10 (14.3%)	4 (5.7%)	0 (.0%)
nesportisti	f (%)	36 (36.4%)	35 (35.4%)	23 (23.2%)	3 (3.0%)	2 (2.0%)

Chi-Square Tests			Nominal by Nominal		
	Value	df	Sig.	Value	Sig.
Chi-Square	9.86	4	.04	Cramer's V	.24 .04

Tabela 7. Kontingencijska tabela ajtema „Sredstva informisanja koja pišu o dešavanjima u sportu su pod velikim uticajem političara na vlasti“

Table 7. Contingency tables of item “The media that report on sporting events are under considerable pressure from the governing politicians”

		potpuno tačno	uglavnom tačno	nisam siguran	uglavnom netačno	potpuno netačno
aktivni sportisti	f (%)	22 (31.4%)	25 (35.7%)	23 (32.9%)	0 (.0%)	0 (.0%)
nesportisti	f (%)	24 (24.2%)	29 (29.3%)	32 (32.3%)	10 (10.1%)	4 (4.0%)

Chi-Square Tests			Nominal by Nominal		
	Value	df	Sig.	Value	Sig.
Chi-Square	11.21	4	.02	Cramer's V	.25 .02

Stavovi studenata dati u kontingencijskoj tabeli ajtema „Politika ima veliki uticaj na sport“ (Tabela 1) pokazuju da su diskriminaciji grupa doprineli stavovi studenata nesportista „nisam siguran“, „uglavnom netačno“ i „potpuno netačno“ na datu tvrdnju. Takođe, iz tabele se vidi da se aktivni sportisti u ogromnom procentu u potpunosti slažu sa datom tvrdnjom. Kontingencijska tabela ajtema „Sport ima veliki uticaj na politiku“ (Tabela 2) pokazuje da su stavovi studenata nesportista „nisam siguran“ na datu tvrdnju doprineli statistički značajnoj razlici između grupa. Stavovi studenata prema tvrdnji „Motiv političara za rad u sportskim organizacijama je njihov lični interes“ pokazuje da su diskriminaciji grupa doprinose stavovi studenata nesportista „uglavnom tačno“ i „nisam siguran“ na datu tvrdnju ali i to da studenti i jedne i druge grupe u velikom broju smatraju da je lični interes političara glavni motiv za rad u sportu. Kontingencijska tabela ajtema „Nivo stručnog rada političara u sportu je vrlo visok“ pokazuje da su diskriminativni stavovi studenata nesportista „nisam siguran“ na datu tvrdnju, što je i logično jer nemaju nikakva saznanja o njihovom radu pošto nisu članovi nijedne sportske organizacije. Kontingencijska tabela ajtema „Zasluzni sportisti treba da budu članovi političkih stranaka“ (Tabela 5) pokazuje da su diskriminativni stavovi studenata sportista „potpuno netačno“ na datu tvrdnju. Kontingencijska tabela ajtema „Političke partije i političari ne vode dovoljno računa o zdravlju i fizičkim sposobnostima dece i omladine već samo o svojim interesima“ (Tabela 6) pokazuje da su diskriminativni stavovi nesportista „uglavnom tačno“ i „nisam siguran“ na datu tvrdnju. Kontingencijska tabela ajtema „Sredstva informisanja koja pišu o dešavanjima u sportu su pod velikim uticajem političara na vlasti“

pokazuje da diskriminaciji između grupa najviše doprinose stavovi studenata nesportista „uglavnom netačno“ i „potpuno netačno“ na datu tvrdnju (Tabela 7).

Tabela 8. Kanoničke diskriminativne funkcije
Table 8. Canonic discriminative functions

Eigenvalue	% of Var.	Can. Cor.	Wilks' Lambda	Chi-square	df	Sig.
.29	100.0	.47	.77	41.58	13	.00

Tabela 9. Matrica strukture
Table 9. Structure Matrix

	Func 1
Politika ima veliki uticaj na sport	.64*
Motiv političara za rad u sportskim organizacijama je njihov lični interes	.39*
Sredstva informisanja koja pišu o dešavanjima u sportu su pod velikim uticajem političara na vlasti	.36*
Zasluzni sportisti treba da budu članovi političkih stranaka	-.32*
Političke partije i političari ne vode dovoljno računa o zdravlju i fizičkim sposobnostima dece i omladine već samo o svojim interesima	.29*
Zahvaljujući političarima sport je “ponos” Srbije	-.25*
Moral političara u sportskim organizacijama je vrlo visok	.19
Uspeh vrhunskih sportista se koristi za promociju političara i političkih stranaka	.17
Promocija političkog sistema se ostvaruje kroz sport	.16
Motiv političara za rad u sportskim organizacijama je interes njihovih političkih stranaka	-.13
Nivo stručnog rada političara u sportu je vrlo visok	-.11
Sport je idealno sredstvo za vršenje političkog pritiska	.09
Sport ima veliki uticaj na politiku	.07

Tabela 10. Centroidi grupa
Table 10. Group Centroids

Grupa	Func 1
Aktivni sportisti	-.64
Nesportisti	.45

Za utvrđivanje razlika u stavovima studenata s obzirom na pol, primenjena je Kanonička diskriminativna analiza. Kanonički diskriminativni model se interpretira kao poseban tip faktorske analize koji sadrži komponente koje najbolje razdvajaju grupe u prostoru varijabli.

Diskriminativne varijable se dobijaju na osnovu diskriminacijskih koeficijenata koji zavise od varijanse svake varijable iz primenjenog sistema varijabli i imaju originalne rezultate. Diskriminativna jačina primenjenih varijabli određuje se pomoću Wilks-lambda testa a nivo značajnosti diskriminativne jednačine određuje se Bartlettovim χ^2 testom čija se vrednost testira uz određeni broj stepeni slobode. Svaka diskriminativna varijabla objašnjava određeni procenat varijabiliteta u diskriminacijskom prostoru primenjenih varijabli (Станковић, 2009).

Rezultati diskriminativne analize stavova o odnosu politike i sporta pokazuju da se ispitivane grupe studenata, s obzirom na sportsku aktivnost, statistički značajno razlikuju. Koeficijent kanoničke korelacije iznosi .47 (Tabela 8). Značajnost ove diskriminacije testirana je pomoću Wilks-lambda testa (.77) i Bartletovog testa ($\chi^2=41.58$). Dobijeni rezultati pružaju informacije da između grupa postoje statistički značajne razlike, Sig = .00. Transformacijom i kondenzacijom varijabli u ovom prostoru izolovana je samo jedna diskriminativna funkcija koja maksimalno razdvaja grupe studenata na osnovu diskriminativnih koeficijenata. Uvidom u koeficijente koji determinišu dobijenu diskriminativnu funkciju (Tabela 9) može se zapaziti da ona separira studente na osnovu ajtema kojima se procenjuje uticaj politike na sport, motiv političara za rad u sportskim organizacijama, stav o uticaju političkih stranaka na sredstva informisanja, stav da li zaslužni sportisti treba da budu članovi političkih stranaka, stav da političke partije i političari ne vode dovoljno računa o zdravlju i fizičkim sposobnostima dece i omladine već samo o svojim interesima i stav da je zahvaljujući političarima sport „ponos” Srbije.

DISKUSIJA I ZAKLJUČAK

U složenom procesu političke socijalizacije, interesovanje za sport se stiče, razvija i menja pod uticajem mnogih agenasa, među kojima su najznačajniji: porodica, grupe vršnjaka, različite sportske organizacije i savezi, veliki sportski događaji, neposredno iskustvo itd. U procesima socijalizacije i izgradnje političke kohezije, kroz sportske aktivnosti i povodom njih, kao i u njihovom međusobnom sadejstvu i sukobima, stvara se sportska kultura određenog društva i različiti obrasci koji su karakteristični za određene političke zajednice. Mesto susreta politike i sporta u svakodnevnom životu je najvidljivije u navijačkim grupama, koje čine specifičan potkulturni sistem, gde dolazi do ispoljavanja najrazličitijih osećanja i ponašanja, od patriotizma do huliganizma i nasilja. Ove pojave su najizraženije u kriznim vremenima i društvima sa nestabilnom političkom klimom. Zato se često govori da je "sport bio i ostao sredstvo političke manipulacije" (Ђорђевић, 2010, str. 379). Na to je metaforično ukazivao i rimski pesnik Juvenil: *panem et circenses* (hleba i cirkusa), ili kako nam je to poznatije kao *hleba i igara*, čime je ukazivao

kako vlast obezbeđuje podršku građana zadovoljavanjem njihovih kratkoročnih interesa i skreće pažnju sa daleko važnijih problema.

Ipak, ako se pažljivije razmotre dosadašnji načini korišćenja sporta u političke svrhe, odnosno kako sve politika (može da) koristi sport za neke svoje ciljeve, dolazimo do neosporne činjenice – načini i mogućnosti ovakvog korišćenja sporta su veliki. To korišćenje se može videti najbolje kroz nekoliko karakterističnih mogućnosti: sport i politička superiornost, sport i politički imidž, sport kao povod za sukob, sport i politički pritisak, sport kao politički poligon, sport kao sigurnosni ventil (Живановић, Станковић, Ранђеловић & Павловић, 2010, str. 303).

Poznato je da stav predstavlja ujednačeni i postojani način odnosa prema nečemu ili klasi nečega. Mada se ispoljavaju u odnosu prema konkretnim stvarima, stavovi su opšte prirode, koja određuje načine na koje neko opaža, oseća i reaguje (Крстић, 1988). Zbog toga, stavovi mogu biti važni elementi u objašnjenju ili predviđanju nekih fenomena i procesa (Станковић, 2009).

Rezultati istraživanja ukazuju da dobijena diskriminativna funkcija prvenstveno razdvaja grupu studenata nesportista od studenata aktivnih sportista u odnosu na njihove stavove o uticaju politike na sport i ulozi političara u sportskim organizacijama. Kako se u istraživanju radi o procenjivanju stavova koji su i pod uticajem sredstva informisanja bilo je i očekivano da se razlike u stavovima između grupa studenata i dobiju, jer se oni izgrađuju ne samo pod uticajem sistematskog trenažnog procesa kod grupe studenata aktivnih sportista, već i pod uticajem sredstava informisanja, ali i nekih drugih tretmana rasta i razvoja. Takođe, na osnovu veličine predznaka i projekcije centroida na dobijenu diskriminativnu funkciju može se zaključiti da studenti aktivni sportisti imaju izražen stav o tome da sportisti ne treba da budu članovi političkih stranaka i da su samo sportisti zaslužni za to da je sport „ponos“ Srbije. Najvažnije informacije za ovakav zaključak sadržane su u centroidima grupa na diskriminativnoj funkciji, jer se na osnovu njih tačno locira pozicija svake grupe koje u ovom slučaju opisuju njihov stav prema datim tvrdnjama.

Rezultati istraživanja na prvi pogled pokazuju da je situacija jednostavna, međutim, pažljivom inspekcijom rezultata, zapaža se da je, s obzirom na druge pokazatelje, sportska aktivnost, odnosno, sportska indiferentnost veliki supresor u ispoljavanju stavova o vezi politike i sporta. Iako postoje neslaganja u pogledu svrhe i uticaja politike na sport, rezultati ovog istraživanja nam daju za pravo da tvrdimo kako taj uticaj postoji, kako je on različit u odnosu na prisustvo ili odsustvo subjekta u sportu i da je potrebno na jedan sasvim drugačiji način pristupiti i učešću i uticaju političara na vlasti u sportu. Druga je stvar da li treba sport koristiti kao svrhu ili kao političko sredstvo, te kada ga koristi i zašto.

LITERATURA

- Базић, Ј. И Пешић, М. (2012). *Социологија*. Лепосавић: Учитељски факултет у Призрену.
- Girginov, V. (2004). Totalitarian sport: towards an understanding of its logic, practice and legacy. *Politics, Religion & Ideology*. 5 (1), 25–58.
- Dahl, R. (1989). *Democracy and its Critics*. New Haven: Yale University Press.
- Ђорић, М. (2010). Политизација хулиганизма. *Политичка ревија*. 9 (3), 379–400.
- Живановић, Н., Станковић, В., Павловић, П., и Стоиљковић, Н. (2010). *Теорија физичке културе*. Ниш: Факултет спорта и физичког васпитања.
- Koković, D. (2010). *Društvo, nasilje i sport*. NoviSad: Mediteran Publishing.
- Krstić, D. (1988). *Psihološki rečnik*. IRO Vuk Karadžić, Beograd.
- Kustec, L. S. & Maksmuti, A. (2011). Odnos politike i sporta u perspektivi teorijskih analiza u politikologiji. *Anali Hrvatskog politološkog društva*. 7 (1), 147–170.
- Stanković, V., Popović, D., & Popović, M. (2009). Student attitudes towards sport activities at university. Plenary lecture. *5th FIEP European Congress, 2nd Serbian Congress of Physical Education Teachers, plenary section*, pp. 107–114. Niš: University of Niš, Faculty of Sport and Physical Education.
- Thomas, C. (2003). *A better democratic model*. Trafford: Victoria B.C.
- Habermas, J. (1982). *Problemi legitimacije u kasnom kapitalizmu*. Zagreb: Naprijed.

Veroljub Stanković, University of Priština, Faculty of Sport and Physical Education, Leposavić
 Jovan Bazić, University of Priština, Faculty of Teacher Training, Leposavić

STUDENTS, SPORT AND POLITICS

Summary

In the complex process of political socialization, interest in sport is achieved, developed, and altered under the influence of many agents, the most significant of which are: one's family, peer groups, different sports organizations and associations, large sporting events, direct experience, and so on. The aim of this research was to determine the quantitative and qualitative differences between students in terms of the relationship between politics and sport. The sample consisted of 169 participants (70 males and 99 females), ages 19-20. The attitudes of the students towards the influence of politics on sport were collected by means of a questionnaire based on a Likert scale. The questionnaire consisted of 13 items that were used to evaluate the attitude of students towards: the influence of politics on sport; the role of politicians in sports organizations; and the relationship of athletes towards politics. The obtained data were processed using a nonparametric statistical procedure and following the standardization of the results and the differences between the groups of participants were calculated using a canonical discriminant analysis. It is in the processes of socialization and the construction of political cohesion, through sports activities and because of them, as well as within their mutual influences and conflicts, that the sports culture of a certain society is formed along with different patterns typical of certain political communities. In everyday life, the meeting point between politics and sport is best seen in groups of sport team supporters, which make up a specific subculture, and which manifest various emotions and forms of behavior, ranging from patriotism to

hooliganism and violence. These occurrences are the most prominent in times of crisis and in societies with an unstable political climate. This is why it is often said that "sport has always been and always will be a means of political manipulation" (Đorić, 2010: 379). However, if we were to study the current means of using sport for political purposes more carefully, i.e. all the ways politicians (can) use sport for their own purposes, we would learn an undeniable fact – the means and possibilities of such use of sport are numerous. This can best be illustrated through several typical possibilities: sport and political superiority, sport and political image, sport as a cause of conflict, sport and political pressure, sport as a political playing field, and sport as a safety valve (Živanović, Stanković, Randelović & Pavlović, 2010: 303).

The results of this research indicate that the obtained discriminant function primarily separates a group of non-athlete students from active student athletes in relation to their attitudes towards the influence of politics on sport and the role of politicians in sports organizations. Considering the fact that the research deals with the evaluation of attitudes which are under the influence of the media, it was expected that differences in the attitudes between the groups would be found, since they are built not only under the influence of the systematic training process in the group of active student athletes, but also under the influence of the media and some other treatments of growth and development. In addition, on the basis of the size of the positive/negative value and the projection of the centroid on the obtained discriminant function, we can conclude that active student athletes have a pronounced attitude towards the issue that athletes should not be members of political parties and that it is only due to the athletes that sport is the "pride and joy" of Serbia. The most relevant pieces of information for making this sort of conclusion are contained in the group centroids for the discriminant function, as it is on the basis of these that we can pinpoint the position of each group, which in this case provided a description of their attitude towards the given claims.

At first glance, the results of the research indicate that the situation is simple; however, a careful inspection of the results can help us note that, considering other indicators, sports activity or sports indifference is a big suppressant of the manifestation of attitudes towards the connection between politics and sport. Even though discrepancies exist in terms of the purpose and influence of politics on sport, the results of this research substantiate the claim that this influence does exist, that it is different in relation to the presence or absence of a subject in sport, and that a completely different approach to politicians' participation in and influence on sport is needed. Whether sport should be used as a purpose or as a political means, including when to use it and why, is a completely separate issue.